

Finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta

Financing of environmental protection projects in the field of sports

Goran Zbiljić¹, Violeta Šiljak^{2*}

¹Murdok Univerzitet, Perth, Australija / Murdoch University, Perth, Australia

²Evropski centar za mir i razvoj Univerziteta za mir UN, Beograd, Srbija / European Center for Peace and Development, University for Peace UN, Belgrade, Serbia

*Autor za prepisku / Corresponding author

Rad primljen / Received: 11.04.2024, Rad prihvaćen / Accepted: 21.05.2024.

Sažetak: Predmet ovog rada se odnosi na finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta. Cilj rada je da se utvrdi postojanje/odsustvo finansiranih projekata u oblasti sporta u cilju očuvanja životne sredine. Finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta predstavlja ključni faktor u ostvarivanju održivosti sportskih aktivnosti. Sport, iako donosi mnoge koristi društvu, takođe može imati značajan negativan uticaj na okolinu, uključujući emisije gasova s efektom staklene bašte, загаđenje vode i zemljišta, kao i prekomernu potrošnju resursa. U cilju smanjenja ovih negativnih uticaja, razvijaju se i sprovode brojni projekti koji promovišu ekološku svest i održive prakse u sportu. Finansiranje ovih projekata dolazi iz različitih izvora, uključujući javne budžete, privatne investicije, međunarodne fondove i donacije, kao i partnerstva između vlada, nevladinih organizacija, sportskih federacija i korporacija. Nacionalne vlade često nude podsticaje i subvencije za projekte koji doprinose zaštiti životne sredine, te finansiraju istraživanja i programe koji promovišu ekološki održive prakse u sportu. Takođe, privatni sektor sve više učestvuje kroz korporativnu društvenu odgovornost i investicije u zelene tehnologije, što može uključivati izgradnju ekološki prihvatljivih sportskih objekata, implementaciju energetske efikasne sistema i upotrebu obnovljivih izvora energije. Međunarodne organizacije, poput Ujedinjenih nacija, Evropske unije i različitih fondacija, takođe pružaju finansijsku podršku kroz programe i grantove koji podržavaju inovativne inicijative za zaštitu životne sredine u sportu. Ovi projekti često imaju širi uticaj na globalnom nivou i promovišu saradnju među zemljama u rešavanju ekoloških izazova. Važno je istaći da investiranje u ekološki održive prakse u sportu ne samo da doprinosi zaštiti okoline, već može imati i pozitivan uticaj na zdravlje ljudi, promovisanje ekološke svesti i stvaranje održivijih zajednica. Projekti zaštite životne sredine u oblasti sporta mogu uključivati izgradnju sportskih objekata s minimalnim uticajem na okolinu, recikliranje i upravljanje otpadom na sportskim događajima, kao i edukaciju sportista i navijača o važnosti očuvanja prirode.

Ključne reči: životna sredina, sport, projekti.

Abstract: The subject of this paper refers to the financing of environmental protection projects in the field of sports. The aim of the work is to determine the existence/absence of financed projects in the field of sports in order to preserve the environment. Financing of environmental protection projects in the field of sports is a key factor in achieving the sustainability of sports activities. Sport, while bringing many benefits to society, can also have a significant negative impact on the environment, including greenhouse gas emissions, water and land pollution, and over-consumption of resources. In order to reduce these negative impacts, numerous projects are being developed and implemented that promote environmental awareness and sustainable practices in sports. Funding for these projects comes from a variety of sources, including public budgets, private investments, international funds and donations, as well as partnerships between governments, non-governmental organizations, sports federations and corporations. National governments often offer incentives and subsidies for projects that contribute to environmental protection, and fund research and programs that promote environmentally sustainable practices in sports. Also, the private sector is increasingly participating through corporate social responsibility and investments in green technologies, which may include the construction of environmentally friendly sports facilities, the implementation of energy-efficient systems and the use of renewable energy sources. International organizations, such as the United Nations, the European Union and various foundations, also provide financial support through programs and grants that support innovative initiatives for environmental protection in sports. These projects often have a wider impact at the global level and promote cooperation between countries in solving

environmental challenges. It is important to point out that investing in environmentally sustainable practices in sports not only contributes to the protection of the environment, but can also have a positive impact on people's health, promoting environmental awareness and creating more sustainable communities. Environmental protection projects in the field of sports can include the construction of sports facilities with minimal impact on the environment, recycling and waste management at sports events, as well as educating athletes and fans about the importance of nature conservation.

Keywords: environment, sport, projects.

¹*orcid.org/0000-0001-5244-9000, e-mail geneva260gz@gmail.com*

²*orcid.org/0000-0002-3553-8906, e-mail vsiljak@yahoo.com*

UVOD / INTRODUCTION

Osveščivanje populacije o zaštiti životne sredine je ključni korak ka promeni ponašanja i stvaranju održivijeg sveta. To uključuje podizanje svesti o važnosti očuvanja prirode, smanjenje negativnog uticaja na okolinu i promociju ekoloških praksi.

Ono obuhvata informisanje javnosti o aktuelnim ekološkim problemima, poput klimatskih promena, gubitka biodiverziteta, zagađenja vode i vazduha, uništavanja ekosistema. Ova informisanost može se postići putem edukativnih kampanja, medija, obrazovnih programa i javnih događaja.

Takođe, osveščivanje uključuje razumevanje veze između ljudskih aktivnosti i njihovog uticaja na životnu sredinu. To može obuhvatiti razmatranje načina na koje svakodnevne aktivnosti, poput vožnje automobila, potrošnje energije ili upotrebe plastike, utiču na ekosisteme i resurse planete.

Pored toga, osveščivanje podstiče pojedince, zajednice, preduzeća i društva da preduzmu akciju za zaštitu životne sredine. To može uključivati promenu navika, podršku ekoloških inicijativa, uključivanje u volonterske projekte, podršku održivim proizvodima i uslugama, primenu obnovljivih izvora energije (Zbiljić i dr., 2023), kao i zagovaranje za političke promene.

Važno je naglasiti da osveščivanje nije samo sticanje znanja, već i razvijanje empatije i odgovornosti prema prirodi i budućim generacijama. To zahteva kontinuirani napor kako bi se podstakle pozitivne promene u ponašanju i stvorila kultura održivosti.

Sledstveno tome, osveščivanje o zaštiti životne sredine nije samo individualni zadatak, već društveni i globalni imperativ. Svi smo odgovorni za budućnost naše planete, i samo zajedničkim angažmanom možemo stvoriti održiviji i harmoničniji svet.

Sport danas predstavlja jednu od najvažnijih aktivnosti u svakom društvu i predstavlja važan faktor koji povezuje različite segmente društva. Za svakog čoveka bez obzira na njegov status i ulogu u društvenom životu, sport mora biti dostupan i predstavlja važan deo kulturnog, društvenog i zabavnog izgrađivanja ličnosti. Sport gledajući uopšteno, ne može se posmatrati izolovano od društvenog stanja.

Društvo u današnje vreme predstavlja organizaciju: proizvodnje, društvenih delatnosti, društvenih odnosa. U okviru društva radi zadovoljavanja specifičnih potreba i aktivnosti određene namene postoje društvene grupe koje se i dele prema funkciji koji ljudi grupno realizuju: ekonomske, vaspitne, obrazovne, religiozne, sportske, političke i dr. Povezanost sporta i društva je multifunkcionalna, a izražava se u manifestacionim oblicima sporta. Takođe društvo kroz sport doprinosi ostvarivanju određenih zadataka: podeli uloga u sportu; učenju i sposobnosti komuniciranja i socijalne interakcije; mogućnost novih saznanja, društvenih vrednosti i iskustva kako u oblasti sporta tako i u samom društvu; afirmacija društvenih pravila u sportskim aktivnostima (učenjem, primenom i poštovanjem sportskih pravila); ostvarivanje društvenih ciljeva i zadataka kroz sportske aktivnosti; socijalizacija ljudi kroz sport; sposobnost kontrole ponašanja u iznenadnim i različitim situacijama u sportskim aktivnostima i dr.

Moderno društvo ima svoje podsisteme, koji imaju svoju mrežu i način funkcionisanja: politika, ekonomija, industrija, nauka, kultura, sport, obrazovanje, zdravstvo, odbrana, bezbednost i dr. Sagleđavajući značaj samih podsistema, sport se možda ne ubraja u primarne, već u sekundarne podsisteme društva, pre svega zbog svog statusa i moći u društvu u odnosu na one „važnije“ (obrazovanje, ekonomija, kultura i dr.). Činjenica je da u današnje vreme bez jake ekonomije, industrije i ostalih primarnih podsistema u društvu nema ni opstanka sporta u materijalnom i ekonomskom smislu.

Imajući u vidu da sport danas predstavlja i neku vrstu moći, ostvarivanjem materijalne dobiti i statusa u društvu sport na neki način postaje u samom društvu neka vrsta ideala, što se može posmatrati i kao negativna strana sporta. Preterano idealizovanje sporta u cilju materijalne dobiti, dobijanja statusa i moći u društvu predstavlja opasnost u razvoju svakog čoveka koji je deo tog društva.

Sport predstavlja neizostavan deo organizacije savremenog načina života, bez obzira da li se posmatra čovek kao aktivni sportista, rekreativac, posetilac nekog sportskog događaja, član neke sportske organizacije ili kluba. Sport ima pre svega pri-

marni zadatak da razvija fizičke sposobnosti pojedinca, unapređuje njegovo psihološko zdravlje i funkcije, te je u modernom dobu gde prevladava tehnologija i primena tehničkih sredstava, jako važno promovirati sport pre svega u cilju zadovoljenja osnovnih čovekovih potreba. U praktičnom smislu sport je uslovljen njegovom društvenom interpretacijom, jakom vezom s fizičkim sposobnostima ljudi i širinom svojih performansi kroz koje ima uticaj u društvu kao njegov fenomen. Ono što je dominantno u jednom sportu nije u nekom drugom, odnosno sport poprima mnoge oblike i stalno se menja na osnovu društvenih normi, standarda, potreba, trendova i novih pravaca, a u cilju zadovoljenja nekih svojih ciljeva i funkcija.

Funkcije sporta su mnogobrojne i različite imajući u vidu sferu delovanja: pedagoška, zdravstvena, odbrambena, specijalizacija (dece i ljudi) kroz fizičku /sportsku aktivnost, etička, ekološka, naučna, menadžerska, industrija sporta. A posebno treba istaći da primena sporta i funkcije koje se kroz sam sport podstiču, razvijaju i usavršavaju možemo videti i kroz njegovo delovanje u okviru: religije, ekonomije, ekologije, bezbedonosno-odbrambenih snaga (vojska i policija), profesionalni sport, amaterski sport, rekreativni sport, univerzitetski sport, školski sport, sport osoba s invaliditetom, sport s osobama s posebnim potrebama.

Jedno od obeležja sporta je i takmičenje (daljina, vreme, prepreke, protivnik i dr.). Jedan od bitnih elemenata sporta je i sportski duh koga karakterišu sledeći elementi: etika, fer plej, zdravlje, tolerancija, karakter i obrazovanje, radost i zabava, timski rad, posvećenost, poštovanje pravila i zakona, poštovanje sebe i drugih učesnika, hrabrost i solidarnost (Ilić, 2012).

Sport se može sažeto i istinito sagledati kroz opis koji su dali Jarvie & Maquire (1994): „Sport okružuju mnogi rituali i tabui. Ceremonije otvaranja i zatvaranja, ceremonije dodeljivanja medalja, ritualno rukovanje s protivnikom ili naklon prema njemu, dresovi, simboli slave i odaje s trofejima koje slave nekadašnje pobednike i heroje ili heroine, sve to ukazuje na svetost sporta“.

Sport ima značajan uticaj na životnu sredinu, kako pozitivan tako i negativan. Pozitivni uticaji uključuju promociju fizičke aktivnosti i zdravog načina života, što može smanjiti zagađenje vazduha i poboljšati opšte zdravlje ljudi. Takođe, sport može biti sredstvo za podizanje svesti o važnosti očuvanja životne sredine i održivog razvoja.

Međutim, sport takođe može imati negativne posledice po životnu sredinu, kao što su emisije gasova staklene bašte tokom putovanja na sportske događaje, prekomerna upotreba vode na terenima

za sport i ostali aspekti infrastrukture, zatim, otpad koji nastaje tokom sportskih događaja, kao što su plastične flaše i druga ambalaža.

Upravo prethodno navedena multifunkcionalnost sporta u sprezi s njegovim uticajem na životnu sredinu daje veliki prostor finansiranju projekata zaštite životne sredine.

1. MATERIJALI I METODE / MATERIALS AND METHODS

Predmet ovog preglednog rada se odnosi na finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta. Cilj rada je da se utvrdi postojanje / odsustvo finansiranih projekata u oblasti sporta u cilju očuvanja životne sredine. U radu je primenjeno eksplorativno istraživanje kao najpogodniji način istraživanja u realnom vremenu u kome pretežno kvalitativna i kritička analiza sadržaja javno dostupnih, zvaničnih i objavljenih podataka je dala odgovor na postavljena istraživačka pitanja. Izvori podataka uključuju zvanične informacije objavljene na proverenim web adresama, od strane međunarodnih i nacionalnih kreatora politika, dostupnu zvaničnu naučnu i stručnu literaturu iz naučnih baza podataka.

Na osnovu definisanog predmeta i cilja istraživanja formirana su sledeća istraživačka pitanja:

- Koji je značaj finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta?
- Da li finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta predstavlja izazov za njihovo sprovođenje?
- U kojoj meri su prisutni finansirani projekti zaštite životne sredine u oblasti sporta u našem društvu ?

2. REZULTATI I DISKUSIJA / RESULTS AND DISCUSSION

Finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta ima ključan značaj iz nekoliko perspektiva:

Očuvanje okoline - Projekti zaštite životne sredine u sportu doprinose smanjenju negativnog uticaja sportskih aktivnosti na okolinu. To uključuje smanjenje emisija gasova s efektom staklene bašte, zagađenja vode i zemljišta, te potrošnje resursa kao što su voda i energija. Očuvanje prirodnih resursa i ekosistema je ključno za dugoročnu održivost planete (<https://www.fifa.com/>).

- *Promocija održivog razvoja* - Finansiranje ekoloških projekata u sportu podstiče razvoj održivih praksi i tehnologija u sportskoj industriji. Izgradnja ekološki prihvatljivih sportskih objekata, implementacija energetski efikasnih sistema i korišćenje obnovljivih

izvora energije promovišu održivi razvoj u sektoru sporta. (Šiljak i sar., 2022)

- *Pozitivan uticaj na zajednice* - Projekti zaštite životne sredine u sportu često imaju pozitivan uticaj na lokalne zajednice. Pored smanjenja ekološkog otiska, ovi projekti mogu stvarati radna mesta, poboljšavati kvalitet života u zajednici i promovisati ekološku svest među građanima. (<https://www.olympiccities.org>; BBC Sport, 2023).
- *Uloga sporta kao pokretača promena* - Sport ima moć da inspiriše ljude i pokrene pozitivne društvene promene. Finansiranje projekata zaštite životne sredine u sportu pokazuje da se sport može koristiti kao platforma za promovisanje ekološke svesti i akcije. Sportisti, sportske organizacije i navijači mogu postati zagovornici zaštite okoline i promovisati održive prakse u svojim zajednicama.
- *Globalni uticaj* - Budući da sport ima globalni doseg, projekti zaštite životne sredine u sportu mogu imati globalni uticaj. Međunarodne sportske manifestacije, poput Olimpijskih igara ili Svetskog prvenstva, pružaju priliku za promociju ekoloških vrednosti i inicijativa širom sveta.

Međutim, da bi se smanjili negativni uticaji sporta na životnu sredinu, potrebno je da se preduzmu određeni koraci, kao što su investiranje u održive sportske objekte, marketing i promovisanje alternativnih transportnih opcija za putovanje na sportske događaje, kao što su biciklizam ili javni prevoz, i podsticanje na recikliranje i smanjenje otpada na samim događajima (Ostojić i dr., 2023).

Ključno je da se sportske organizacije, sportisti i navijači zajedno angažuju kako bi se postigao balans između uživanja u sportu i očuvanja životne sredine za buduće generacije.

Finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta predstavlja izazov iz nekoliko razloga:

- *Višestruki interesni faktori* - Finansiranje ovih projekata zahteva uključenost različitih interesnih grupa, uključujući vladine agencije, nevladine organizacije, sportske federacije, privatne kompanije i zajednice. Koordinacija između ovih različitih aktera može biti kompleksna zbog različitih prioriteta, ciljeva i ograničenih resursa.
- *Troškovi implementacije* - Implementacija ekoloških inicijativa u sportu može zahtevati značajna finansijska ulaganja, posebno kada je reč o izgradnji ekološki prihvatljivih

sportskih objekata, implementaciji energetski efikasnih sistema ili upotrebi obnovljivih izvora energije. Ovi troškovi mogu biti visoki, što može predstavljati prepreku za neke organizacije ili zajednice.

- *Složenost regulativa* - Postoje različite zakonske regulative i standardi koji utiču na finansiranje i implementaciju projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta. Ove regulative mogu varirati od zemlje do zemlje i mogu zahtevati detaljnu analizu i prilagođavanje projektnim planovima kako bi se osigurala usklađenost i legalnost.
- *Dugoročna održivost* - Održavanje ekoloških inicijativa u sportu zahteva kontinuirano finansiranje i podršku. Održivost projekata može biti ugrožena nedostatkom dugoročnih izvora finansiranja ili nedovoljnim angažmanom zajednice. Stoga je važno razviti modele finansiranja koji osiguravaju dugoročnu podršku i održivost projekata.
- *Edukacija i osvešćenost* - Povećanje svesti o važnosti zaštite životne sredine u sportu može biti izazovno. Potrebno je ulagati u edukaciju sportista, trenera, navijača i drugih relevantnih aktera kako bi se promovisale ekološki održive prakse i podržala finansiranja projekata zaštite životne sredine.

Sve ove faktore treba uzeti u obzir prilikom planiranja, finansiranja i implementacije projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta kako bi se osiguralo uspešno ostvarivanje ciljeva održivosti i zaštite okoline.

Finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta može se ostvariti kroz različite izvore i mehanizme:

Evropska unija

Program LIFE: Program LIFE je finansijski instrument EU koji podržava projekte zaštite životne sredine i klimatske akcije (<https://single-market-economy>). Projekti u oblasti sporta koji promovišu ekološku održivost, kao što su zelene sportske infrastrukture ili ekološki prihvatljivi sportski događaji, mogu dobiti sredstva iz ovog programa.

Erasmus+ Sport: Ovaj program podržava sportske projekte s fokusom na društvenu inkluziju, jednakost i zdravlje, ali takođe može podržati projekte koji uključuju ekološku održivost u sportu (<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>).

Međunarodne organizacije

Global Environment Facility (GEF) - GEF podržava projekte zaštite životne sredine u zemljama u razvoju (<https://www.unep.org/>). Projekti koji kombinuju sport i ekološke inicijative, kao što su očuvanje

biodiverziteta kroz sportske aktivnosti ili promocija održivih praksi među sportskim zajednicama, mogu se kvalifikovati za finansiranje.

United Nations Development Programme (UNDP) - UNDP finansira projekte koji podržavaju ciljeve održivog razvoja. Sport može biti uključen kao alat za promociju ekološke svesti i prakse u zajednicama.

Nacionalni fondovi

Fondovi za zaštitu životne sredine - mnoge zemlje imaju nacionalne fondove za zaštitu životne sredine koji podržavaju projekte usmerene na smanjenje zagađenja, očuvanje prirodnih resursa i promociju održivosti. Sportski projekti koji integrišu ekološke komponente mogu se kvalifikovati za sredstva iz ovih fondova.

Ministarstva sporta i ekologije - državna ministarstva mogu zajednički finansirati projekte koji kombinuju sport i ekološku održivost, kao što su izgradnja ekoloških sportskih objekata ili organizacija „zelenih“ sportskih događaja.

Privatni sektor i nevladine organizacije

Korporativne donacije i sponzorstva: Mnoge kompanije, posebno one s politikama društveno odgovornog poslovanja (CSR), podržavaju ekološke projekte. Sportske organizacije mogu saradivati s ovim kompanijama na projektima koji promovišu ekološku održivost.

Fondacije i nevladine organizacije - postoje mnoge fondacije koje finansiraju ekološke projekte. Sportske organizacije mogu tražiti sredstva od fondacija koje podržavaju ekološke inicijative, kao što su Fondacija za zaštitu životne sredine ili sportske fondacije s ekološkim programima.

Primeri projekata:

Najke (Nike) program ponovne upotrebe obuće – primer inicijative korporativne društvene odgovornosti (CSR). Nike, veliki brend sportske odeće, vodi program Reuse-A-Shoe, koji prikuplja i melje staru sportsku obuću da bi napravio materijal za sportske površine kao što su igrališta i sportski tereni (<https://recyclenation.com/>). Ova inicijativa je u skladu s ciljevima kompanije o održivosti i doprinosi razvoju zajednice.

MLS Greener Goals Initiative – primer saradnje u vezi s održivošću. Major League Soccer (MLS) pokrenuo je inicijativu Greener Goals u saradnji s Adidasom i Univerzitetom Southern Nev Hampshire. Ovaj program se fokusira na promovisanje održivosti životne sredine primenom ekološki prihvatljivih praksi na MLS stadionima, smanjenjem emisije ugljenika i angažovanjem navijača u kampanjama podizanja svesti o životnoj sredini.

Coca-Cola i Olimpijske igre – primer primene kod globalnih sportskih događaja i sponzorstva. Coca-Cola je dugogodišnji sponzor Olimpijskih igara (<https://olympics.com/ioc/partners/>). Partnerstvo uključuje opsežno brendiranje, promotivne aktivnosti i ekskluzivna prava na piće tokom Igara. Povezivanje Coca-Cole s Olimpijskim igrama u skladu je s njenom posvećenošću promovisanju jedinstva, različitosti i globalnog sportskog duha.

Ovi primeri naglašavaju raznolikost prirodu korporativnih partnerstava i sponzorstava u sportu, pokazujući kako kompanije saraduju sa sportskim subjektima da bi postigle ciljeve brendiranja, promovisale društvenu odgovornost i poboljšale sveukupno iskustvo navijača.

Drugi primeri finansiranih projekata očuvanja životne sredine u oblasti sporta:

Forest Green Rovers FC (Engleska) - Ekosportski stadion. Forest Green Rovers FC, fudbalski klub u Engleskoj, izgradio je prvi ekološki stadion na svetu (<https://hoarelea.com/project-story/>). Stadion je izgrađen od drvenih materijala, koristi solarne panele za proizvodnju električne energije i ima sistem za prikupljanje kišnice. Svi obroci koji se služe su veganski, što dodatno smanjuje ekološki otisak kluba. Klub je koristio sredstva iz privatnih donacija i sponzorstava, uključujući podršku kompanija koje se bave obnovljivim izvorima energije.

Olympic Games Tokyo 2020 (Japan) - Održive Olimpijske igre. Olimpijske igre u Tokiju 2020. godine imale su značajan fokus na održivosti (<https://olympics.com/ioc/news/>). Koristili su obnovljive izvore energije, reciklirali medalje od e-otpada i izgradili sportske objekte s ekološki prihvatljivim materijalima. Postavljeni su visoki standardi za smanjenje otpada i recikliranje. Igre su finansirane kroz kombinaciju javnih sredstava, privatnih investicija i korporativnih sponzorstava, s posebnim fondovima namenjenim održivim projektima.

FIFA World Cup 2022 (Katar) - Održivi stadioni. FIFA World Cup 2022 u Kataru se ponosi održivim stadionima izgrađenim uz korišćenje najnovijih tehnologija za smanjenje emisije ugljen-dioksida (<https://www.fifa.com/>). Stadioni su opremljeni solaranim panelima i sistemima za hlađenje koji koriste minimalnu energiju. Projekat je finansiran državnim sredstvima, kao i kroz partnerstva s globalnim kompanijama koje se bave održivim tehnologijama.

Green Sports Alliance (Sjedinjene Američke Države) - Inicijativa za zelene sportske događaje. Green Sports Alliance je organizacija koja radi sa sportskim timovima, stadionima i ligama na implementaciji održivih praksi (<https://www.greensportsalliance.org/>). Inicijative uključuju reciklažu otpada,

smanjenje upotrebe plastike i povećanje energetske efikasnosti. Organizacija se finansira putem članarina, donacija, grantova i sponzorstava kompanija koje podržavaju održive prakse.

The Ocean Race (Međunarodno takmičenje) - Ekološki osvešćena jedriličarska trka. The Ocean Race je jedriličarska trka koja aktivno promovise zaštitu okeana (<https://www.theoceanrace.com/>). Svaka ekipa mora da prati stroge ekološke standarde, uključujući prikupljanje podataka o zagađenju mora i implementaciju održivih praksi tokom trke. Projekat je finansiran kroz kombinaciju sponzorstava od strane kompanija koje se bave zaštitom životne sredine, kao i međunarodnih organizacija koje podržavaju ekološke projekte.

Ovi primeri pokazuju da finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta može doći iz različitih izvora, uključujući javne fondove, privatne investicije, korporativna sponzorstava i međunarodne organizacije. Ključ za uspeh ovih projekata je u jasnom definisanju ekoloških ciljeva i pronalaženju partnera koji dele slične vrednosti u pogledu održivosti.

ZAKLJUČAK / CONCLUSION

Projekti koji kombinuju sport i zaštitu životne sredine mogu se finansirati iz različitih izvora, uključujući međunarodne organizacije, nacionalne fondove, privatni sektor i nevladine organizacije. Ključ je u prepoznavanju pravih prilika i razvijanju projekata koji jasno pokazuju kako sport može doprineti ekološkoj održivosti. Sveukupno posmatrano, finansiranje projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta igra ključnu ulogu u ostvarivanju održivosti u sportu i doprinosi globalnim naporima za očuvanje životne sredine za buduće generacije. Korporativna partnerstva i sponzorstava su od velikog značaja u pokretanju projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta. Ove saradnje donose finansijsku podršku, tehničku ekspertizu i marketinšku vidljivost, stvarajući pogodnu situaciju za sportske organizacije i ekološki svesne korporacije. Kako sportska industrija nastavlja da se razvija, prihvatanje održivih praksi kroz takva partnerstva ne samo da doprinosi zdravijoj planeti, već i pozicionira sportske subjekte kao lidere u globalnom pokretu ka ekološkoj odgovornosti. Rezultati rada su dali odgovore na postavljena istraživačka pitanja, kako o značaju finansiranja projekata zaštite životne sredine u oblasti sporta, tako i o načinu njihovog finansiranja. Iz prezentovanih primera se može uočiti da s jedne strane projekti zaštite životne sredine u oblasti sporta mogu npr. obuhvatiti izgradnju sportskih objekata s minimalnim uticajem na životnu sredinu,

reciklažu i upravljanje otpadom na sportskim manifestacijama, kao i edukaciju sportista i navijača o značaju očuvanja prirode, dok s druge strane, ipak samo velike međunarodne zajednice i korporacije mogu da isprate navedene projekte, što ukazuje da je ostao još veoma velik neiskorišćen prostor u oblasti sporta za učešće u projektima očuvanja životne sredine. Ovim se otvara prostor za novo istraživanje kako približiti projekte masovnom sportu/korisnicima itd. Tako da globalno posmatrano ovi projekti su sporadični i retki, a vidi se da je ova vrsta projektnog finansiranja tek u povoju i da mnoge zemlje u svetu još uvek nisu uvidele svoj pravi značaj. I pored brojnih dokumenata o načinu finansiranja ovih projekata, praksa pokazuje samo malo postojanje ali ne i širu primenu.

LITERATURA / REFERENCES

- [1] BBC Sport. (2023). Paris 2024 chief wants Olympics and Paralympics to be new model of spectacular and sustainable. <https://www.bbc.com/sport/olympics/66299928>, pristupljeno dana 02.09.2023.
- [2] EU (n.d.) Erasmus +. European Commission. Available at <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/taxonomy/term/19>. Accessed on March 19, 2024.
- [3] EU (n.d.) Life programme. European Commission. Available at https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/hydrogen/funding-guide/eu-programmes-funds/life-programme_en. Accessed on March 19, 2024.
- [4] FIFA (n.d.). Inside FIFA – FIFA World CUP Qatar 2022 Sustainability. Available at <https://www.fifa.com/fifa-world-cup-qatar-2022-sustainability>, pristupljeno dana 06.09.2023.
- [5] Green Sports Alliance (n.d.). The largest, most influential, and initial driver of environmental and social responsibility across the global sports industry. Available at <https://www.greensportsalliance.org/>. Accessed on April 12, 2024.
- [6] Hoare, L. (n.d.). Forest Green Rovers stadium & Eco park. Available at <https://hoarelea.com/project-story/forest-green-rovers-stadium-eco-park/>. Accessed on April 11, 2024.
- [7] Ilić, V. (2012). Sistem i organizacija sporta. Beograd: DTA VŠSS Akademija fudbala.
- [8] IOC (2021). All you need to know about Tokyo 2020 sustainability. Available at <https://olympics.com/ioc/news/all-you-need-to-know-about-tokyo-2020-sustainability>. Accessed on March 22, 2024.

- [9] IOC (n.d.). Coca Cola & Mengniu. Available at <https://olympics.com/ioc/partners/coca-cola-mengniu>. Accessed on March 22, 2024.
- [10] IOC (n.d.). Olympic Cities. Available at <https://www.olympiccities.org/>, pristupljeno 12.10.2023.
- [11] Jarvie, G. & Maquire, J. (1994). *Sport and Leisure in Social Thought*. London: Routledge.
- [12] Ostojić, B., Berezljjev, Lj., Latinović, B. (2023). Socio-ecological model in sports marketing, *Ecologica*, 30(109), 165-171.
- [13] Recycle Nation (n.d.). Nike's Reuse-a-Shoe Program. Available at <https://recyclenation.com/2012/08/nike-reuse-shoe-program/>. Accessed on March 21, 2024.
- [14] Šiljak, V., Antonijević, S., Milošević, S. (2022). Mogućnosti očuvanja životne sredine u oblasti sporta, *Ecologica*, 29(106), 273-280.
- [15] The Ocean Race (2024). The Ocean Race Europe 2025. Available at <https://www.theoceanrace.com/en/europe-2025>. Accessed on April 9, 2024.
- [16] UN (n.d.). Global Environment Facility. Available at <https://www.unep.org/about-un-environment/funding-and-partnerships/global-environment-facility>. Accessed o March 21, 2024.
- [17] Zbiljić, G., Šiljak, V., Vajić, S., Radović, K. (2023). Obnovljiva energija i sportska takmičenja, *Ecologica*, 30(109), 43-50.